

Heimné Rácz Éva

A dél-koreai közvetlen tőkebefektetések állományának jellegzetességei a Visegrádi Négyekben

Characteristics of the South Korean Foreign Direct Investment Positions in the Visegrad Four Countries

Összefoglalás

A tanulmány az OECD adatbázisa alapján a koreai működőtőke állományi adatainak vizsgálatával foglalkozik a Visegrádi Négyek országaiban. Megállapítható, hogy Dél-Korea számára fontos befektetési célpontot jelentenek a V4-ek, illetve ezen országok számára is fontos tőkebefektetési partnernek számít ez az ázsiai ország. A kutatás során előtérbe kerülnek a koreai OFDI és a V4 országok IFDI adatok közti jelentős eltérések, ami miatt a koreai tőke szerepének vizsgálata nehézkessé válik. Az adatok inkonzisztens mivoltára több feltételezés is magyarázatot adhat, azonban ennek megválaszolására külön kutatásra lesz szükség. A tanulmány ezen kívül megvizsgálja a V4 országokban lévő koreai tőkeállományt a közvetlen és végső befektető megoszlásában is. Az eredmények azt mutatják, hogy a koreai befektetők ebből a szempontból nem egységesen kezelik a V4 országokat, például Magyarországon jelentősebb a Dél-Koreából származó FDI állománya, mint amit a közvetlen befektető szerinti csoportosítás engedni vél, Csehországban azonban a fordítottja áll fent.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: N15, E22, F21

Kulcsszavak: Dél-Korea, Visegrádi Négyek, V4, FDI, közvetlen külföldi tőkebefektetések, OECD

HEIMNÉ RÁCZ ÉVA, egyetemi tanársegéd és PhD hallgató, Széchenyi István Egyetem, Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskola (heimne.racz.eva@sze.hu).

Summary

The study examines the stock data of Korean direct investments in the Visegrad Four countries. The data was provided from the OECD Statistical Database. It can be concluded that the V4 are an important investment destination for South Korea, and this Asian country is also an important investing partner for these countries. During the research, significant differences between the Korean OFDI and the V4 countries' IFDI data was found, which makes it difficult to examine the role of the Korean capital. The inconsistent nature of the data can be explained by several assumptions. However, a separate research will be required to answer them. The study also examines the Korean capital stock in the V4 countries according to immediate and ultimate investing countries. The results show that Korean investors do not treat the V4 countries uniformly from this point of view, for example, in Hungary the stock of FDI from South Korea is more significant than the immediate investing country data would allow to believe, but in the Czech Republic the opposite is true.

Journal of Economic Literature (JEL) codes: N15, E22, F21

Keywords: South Korea, Visegrad Four, V4, FDI, foreign direct investment, OECD

BEVEZETÉS

A globalizálódó világunkban az országok egyre szorosabb kapcsolatokat ápolnak egymással, aminek egyik legfontosabb pillérét a közvetlen tőkebefektetések jelentik. Az ilyen típusú gazdasági kapcsolatok hozzájárulnak a befektetéseket küldő és a befogadó ország fejlődéséhez is a vállalatok fejlesztésén, a hosszú távú kapcsolatok kiépítésén és fenntartásán, az egymás közti kereskedelem növelésén és a spill-over hatáson keresztül. A rendszerváltás után a Visegrádi Négyek csoportját alkotó országok, vagyis Csehország, Magyarország, Szlovákia és Lengyelország is a tőkebefektetések vezérelte fejlődési utat választották, ezért megnyitották piacukat a külföldi tőke előtt. A V4 országok a földrajzi elhelyezkedésük és az Európai Unióba való tartozásuk végett jelentősen beintegrálódtak az európai értékláncokba, így a külföldről érkező befektetések nagy része ebből a régióból érkezik hozzájuk. Azonban a nem európai befektetők közül kiemelkedő helyet foglal el a Koreai Köztársaság, más néven Dél-Korea, aki jelentős mennyiségű működőtőke-befektetéseket hajtott végre a térségben a rendszerváltás után.

A tanulmány célja, hogy friss képet mutasson a V4 országokban lévő koreai működőtőke állományi adatainak jellegzetességeiről. Egy bevezető után az első nagyobb egységben Dél-Korea kifelé irányuló befektetéseinek rövid története és általános jellemzői kerülnek bemutatásra, folyamatosan szűkítve a fókuszot Európára, majd a Visegrádi Négyekbe irányuló tőkebefektetésekre. A második nagyobb egységben az OECD BMD4 terminológiájának releváns részéről esik szó, ami meghatározza a felhasznált statisztikai adatok jellemzőit. Az utolsó egység két nagyobb részre bontható: az elsőben a 2006 és 2020 közti időszakra összpontosítva a koreai kifelé irányuló befektetések jellegzetességei kerülnek be-

mutatásra mennyiségük, földrajzi eloszlásuk és iparági jellemzőik alapján. A másodikban pedig az alábbi kérdések kerülnek megválaszolásra: mennyire fontos helyen áll a koreai működőtőke a V4 országokba érkező külföldi befektetések közt, hogyan alakultak a koreai FDI állományok a 2006 és 2020 közti időszakban, illetve mekkora az eltérés a közvetlen befektető és a végső befektető szerinti csoportosítások közt.

A KOREAI KIFELÉ IRÁNYULÓ TŐKEBEFEKTETÉSEK FEJLŐDÉSE ÉS JELLEMZŐI

A Koreai Köztársaság gazdasági fejlődésének kezdeti időszaka

A Koreai Köztársaság rendkívüli gazdasági fejlődésének megkezdésére egészen az 1960-as évekig kellett várni. Az országot a XIX-XX. században rendre érték a csapások. 1910-ben a Japán Birodalom gyarmatává vált, önálló államiságának visszaszerzésére egészen a II. Világháború lezárásáig, 1945-ig kellett várnia. A japánok nem voltak érdekeltek az ország gazdaságának általános fejlesztésében, csak azokat az iparágakat és infrastruktúrát építették ki, amikre szükségük volt a Japán Birodalom háborús céljainak eléréséhez. Japán kapitulációja után az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió egyezsége alapján a Koreai-félszigetet a 38. szélességi fok mentén kettéosztották, északon a szovjet csapatok vonultak be, délen pedig az amerikaiak, így fogadva a félszigeten állomásozó japán alakulatok fegyverletételét. Az ideiglenesnek szánt felosztás során azonban két, egymástól független koreai hatalmi központ jött létre a félsziget északi és déli részén, amik 1948-ban, néhány hónapos eltéréssel saját államot hoztak létre. Innentől kezdve számítjuk a koreai állam kettéosztottságát, ahol az északi területeken létrejött a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (más néven Észak-Korea), délen pedig a Koreai Köztársaság (más néven Dél-Korea). A két állam közt a hidegháború erősödésével nőtt az ellentét, ami végül 1950-ben jutott el a csúcspontra, amikor Észak-Korea támadást indított déli szomszédja ellen. A koreai háború néven elhíresült konfliktus három éven át tartott, ez alatt a két koreai állam többször is elfoglalta egymás területét, és csak külső segítséggel (északi részről szovjet és kínai, déli részről pedig amerikai) sikerült visszaszorítani a másikat. Végül a frontvonal a 38. szélességi fok mentén rekedt meg. 1953-ban a két koreai állam fegyverszünetet írt alá Panmunjeom faluban, béke azonban nem kötöttet közöttük. Észak- és Dél-Korea a mai napig háborúban áll egymással (Csoma, 2008; Faludi, 1997).

A koreai háború a Koreai Köztársaság területét teljesen lerombolta, eltűnt a meglévő infrastruktúra és ipar, illetve a népesség jelentős része is a konfliktus áldozata lett. A hatalomra a Lee Seung Man vezette demokratikus kormány került, azonban az USA által nyújtott, jelentős mennyiségű segélyek ellenére sem sikerült elindítani az országot a fejlődés útján. A gazdaságban megmaradtak a középkori körülmények, jelentős volt a korrupció és az infláció is. A Lee-kormányt népfelkelés döntötte meg 1960-ban, de a helyébe kerülő újabb vezetőség nem volt képes normalizálni a helyzetet. Végül 1961-ben katonai puccs keretében a hadsereg főparancsnoka, Park Chung Hee tábornok átvette az ország vezetését (Csoma, 2008; Faludi, 1997).

Park tábornok vezetésének elsődleges célja az ország gazdasági fejlesztésének beindítása volt. A cél egy exportorientált gazdaságfejlesztési stratégia létrehozása volt, amivel sikeresen becsatlakozhatnak a nemzetközi kereskedelembe (Ifj. Simon, 2000). Ennek a folyamatnak az irányításához létrehozták a Gazdasági Tervhivatalt, és ötéves gazdasági terveket dolgoztak ki a fejlődés menetének meghatározásához. A tervidőszakok végén mindig újvizsgálták a fejlesztési irányokat és aktuális nemzetközi trendeket, majd aszerint módosították a következő terv céljait (Faludi, 1997). Ezeknek a céloknak a meghatározásához elengedhetetlen volt az a gazdasági fejlődési út, ami ekkoriban bontakozott ki a kelet- és délkelet-ázsiai térségben. Az ezt magyarázó modellt Akamatsu Kaname japán közgazdász „repülő vadludak” modellnek nevezte el, és a tanítványa, Kojima Kiyoshi továbbfejlesztette úgy, hogy belefoglalta a külföldi működőtőke szerepét is (Akamatsu, 1961; Kojima, 2000). A modell szerint a térség kevésbé fejlett országai az ipari termelés kiépítése révén képesek fejlődni, a folyamatban pedig egy vezető ország megléte és fejlődése mutatja számukra az irányvonalat. A „repülő vadludak” modellben a vezető ország a gazdasági fejlődésének előrehaladtával magasabb technológiájú, tudásintenzív iparágakat vesz át, és az alacsonyabb technológiájú, munkaintenzívnek számító iparágakat kihelyezi (befekteti) olyan országokba, amik a gazdasági fejlődés alacsonyabb lépcsőfokain helyezkednek el. Később ezek az országok, ahogy maguk is továbbfejlődnek és elvesztik komparatív előnyeiket az átvett iparágakban (pl. nagyon megnő a munkaerő költsége), szintén áthelyezik őket egy harmadik, kevésbé fejlett országcsoportba. Így a technológiatranszfer, illetve az áthelyezések miatt a tőke a vezető országtól indulva, mint egy fordított „V” alakzat, halad lefelé a régió országainak fejlettségi szintjein. A kelet- és délkelet-ázsiai térségben a vezető ország szerepét egyértelműen Japán játszotta, Dél-Korea pedig az első körös országok csoportjába tartozott, akik „ázsiai tigrisek” néven híresültek el a nemzetközi köztudatban (Kosai–Tran, 1994).

A Koreai Köztársaság ötéves gazdasági terveiben nyomon lehet követni a „repülő vadludak” modellben szereplő technológiatranszfer menetét. Az első ötéves tervben (1962-1966) az exportorientált gazdasági fejlődéshez szükséges alapok kiépítésén volt a hangsúly, úgymint alapvető iparágak és infrastruktúra. A második ötéves tervben (1967-1971) a tőke és a fejlett technológiák hiánya miatt elsőként a könnyűipart építették ki, illetve importhelyettesítő termeléssel igyekeztek létrehozni az exporttermékek gyártásához szükséges alapanyagokat. A harmadik ötéves tervben (1972-1976) már áttértek a nehéz- és vegyipari termelésre. A negyedik (1977-1981) és ötödik ötéves tervben (1982-1986) az elektronikai ipari fejlesztésekre esett a hangsúly, a munkaintenzív iparágak helyett egyre inkább a tudás- és technológiaintenzív iparágak kerültek előtérbe. A hatodik (1987-1991) és hetedik ötéves terv (1992-1997) pedig már egyértelműen a kutatás-fejlesztésre és a csúcstechnológiára fókuszált (Heo et al., 2008; Faludi, 1997).

A közvetlen külföldi tőkebefektetések szerepe a Koreai Köztársaság gazdasági fejlődésében

A II. világháborút követően, ahogy a globalizáció jelensége egyre inkább kulcselemmé vált a világgazdaság trendjeinek alakulásában, az országok megnyitották piacukat a nemzetközi kereskedelem és a nemzetközi tőkeáramlások előtt. A kevésbé fejlett országok gazdasági

fejlődésében rendkívül nagy szerepet játszottak és játszanak ma is a közvetlen külföldi tőkebefektetések. Az ilyen kapcsolatok hozzájárultak az országok erősebb integrációjába a világ-gazdaságban, szorosabbra fűzték a kapcsolatot a partnerországok közt, valamint elősegítették a tőkebefogadó ország vállalatinak fejlődését, a technológiatranszfert és a különböző know-how-k átadását (Dunning–Lundan, 2008; OECD, 2009).

A Koreai Köztársaság ebből a szempontból egyedi utat járt be. Az 1960-as és 1980-as évek közt az ország valamennyi kormánya erősen korlátozta a külföldi befektetések beáramlását. Az ország gazdasági fejlesztéséhez szükséges tőkét amerikai segítyekkel és külföldi hitelek felvételével biztosították, a szükséges technológiatranszfert pedig licenzek vásárlásával oldották meg. Csak azokat a befektetéseket engedték be, amik hozzájárultak az exporthoz vagy a fizetésimérleg egyenlőtlenségek enyhítéséhez (Casarini et al., 2021). A koreai belső piacok elzárása a külföldi befektetések elől védte a hazai vállalatokat a külföldi versenytől, amik így, a kormányzati nagyfokú támogatásoknak hála, gyorsan fejlődtek. Több kisebb, magánkézben lévő vállalkozás összevonásával létrehozták az úgynevezett „chaebolokat”, amik a kormányzati támogatások hatására óriási gazdasági erővel bíró konglomerátumokká nőttek ki magukat, és az ország gazdasági fejlődésének és kereskedelmének mozgatórugóivá váltak (Kuk, 1988; Ifj. Simon, 2000; Toussaint, 2006).

A befelé irányuló befektetésekkel ellentétben a koreai kormányok már viszonylag korán, az 1980-as évek elején elkezdtek a koreai nagyvállalatok kifelé irányuló befektetéseivel szemben támasztott korlátok fokozatos feloldását. Erre több magyarázat is szolgált. Egyrészt, a rendkívüli gazdasági fejlődésnek hála a hazai piacokon olyan mértékben megnöttek a termelési költségek, hogy a „repülő vadludak” modellnek megfelelően, a nagyvállalatok előnyösebbnek látták, ha kitelepítik termelőüzemeiket olyan országokba, ahol költséghatékonyabban tudnak termelni. Másrészt, különböző beruházásokkal biztosítani akarták helyüket a külföldi piacokon. Harmadrészt, a chaebolok további növekedési lehetőségeket kerestek. Már nem csak regionálisan, hanem globálisan is nőni akartak, hogy új piacokra tudjanak belépni. Az áttörést végül a Koreai Köztársaság 1996-os OECD tagsága, illetve az 1997-1998-as ázsiai pénzügyi válság hozta meg, ami keményen érintette Dél-Korea gazdaságát. Ettől kezdve az ország átállt a külföldi hitel-alapú finanszírozásról a külföldi működőtőke-befektetések által támogatott gazdaságfejlesztésre, ami végül segített visszaállítani a gazdaság teljesítményét a válság után (Casarini et al., 2021).

A Koreai Köztársaság tőkebefektetései Európában

Dél-Korea és az Európai Gazdasági Közösség közt a hivatalos diplomáciai kapcsolat 1963-ban jött létre. A koreai állam számára az egységesülő európai piac vonzó célpontot jelentett a bilaterális kereskedelem és a befektetések szempontjából egyaránt. A Koreai Köztársaság kül-gazdasági kapcsolataiban túlsúlyban volt a japán és amerikai befolyás, ami a közeli földrajzi elhelyezkedésnek és a szoros történelmi szálaknak volt köszönhető. Dél-Korea erősen függött e két államtól nemcsak gazdasági, de politikai és kulturális szempontból is. Az európai piacokra való bejutástól azt várták, hogy ellensúlyozza ezt az erős függést Japántól és az USA-tól. Ezen kívül előnyt jelentett, hogy így a koreai vállalatok új technológiákhoz és szakértelemhez

férhettek hozzá, hatalmas felvevőpiacra tehettek szert, illetve Európa támogatásával megsziárdíthatták helyüket a világgazdaságban és a nemzetközi politikai életben egyaránt (Casarini et al., 2021).

1963 után csaknem húsz éven át Európa és a Koreai Köztársaság kapcsolatai elhanyagolható mértékűek voltak, amit csak az 1980-as évek második felében sikerült valamelyest felélnékíteni. Az első időszakban, 1987-ig bezárólag a Koreából Európába érkező befektetések 4/5-e a kereskedelmi szolgáltató vállalatok létrehozásába áramlott. Ekkoriban a gyártási kapacitások kiépítése még nem kezdődött el, a koreai állam az európai piacot a kereskedelem útján igyekezett ellátni. Azonban az 1990-es évek elejére több körülmény is változtatásra kényszerítette a chaebolokat. Egyrészt 1993-ban létrejött az Európai Unió, és eleinte nem lehetett tudni, hogy ez a regionális integráció liberalizálni fogja a kereskedelmét a világ többi részével, vagy létrehozza majd az úgynevezett „Erőd Európát” (Aho, 1994). Ez utóbbi modellben csak a már bent lévő vállalatok láthatták volna el a piacokat, és minden külső partnernek jelentős vámokat kellett volna megfizetniük, ha termékeiket az európai piacokon kívánták volna értékesíteni. Másrészt az akkoriban meghozott dömpingellenes szabályozások miatt a koreai vállalatoknak több ízben is hatalmas büntetéseket kellett kifizetniük, amiért nagy mennyiségű és olcsó termékeket exportáltak az európai piacokra (Casarini et al., 2021; Probert, 1998; Cherry, 2001). Ezért az 1990-es évek elejétől kezdve fellendültek a feldolgozóipari befektetések. Elsőként az elektronikai ipar, majd 1994-től az autóiipari gyártóközpontok kezdtek el kiépülni abból a célból, hogy a koreai nagyvállalatok is bekapcsolódhassanak az európai autóiipari értékláncokba (Probert, 1998).

Az EU-Korea kapcsolatok szempontjából fontos fejezetet nyitott a 2011-ben hatályba lépett KOREU Szabadkereskedelmi Egyezmény, ami az Unió által kötött egyik legszéleskörűbb szabadkereskedelmi megállapodás. Az egyezmény célja, hogy liberalizálja a felek közti áru- és szolgáltatáskereskedelmet, elősegítse a versenyt, liberalizálja a közbeszerzések piacait, biztosítsa a szellemi jogok hatékony védelmét, felszámolja a kereskedelmi akadályokat és olyan környezetet hozzon létre, ami előmozdítja a befektetések szabad áramlását (KOREU FTA, 2011).

A Koreai Köztársaság tőkebefektetései a Visegrádi Négyekben

Az Európai Unión belüli koreai gyártási kapacitások kiépítésében nagyon fontos helyet foglaltak, és foglalnak el ma is a kelet-közép-európai országok, azon belül is a Visegrádi Négyek, vagyis Csehország, Lengyelország, Magyarország, és Szlovákia. E négy volt szocialista államban pont abban az időszakban zajlott le a rendszerváltás és tértek át a kapitalista gazdaságpolitikára, amikor a koreai nagyvállalatok számára nagyon fontossá vált az elektronikai és autóiipari gyártási központok kiépítése. A koreai befektetők kihasználták a privatizáció adta lehetőségeket és számos meglévő vállalatot vásároltak fel a V4 országokban (Probert, 1998).

A koreai befektetések motivációs szempontból eltérnek egymástól, ha Nyugat-Európát és a kelet-közép-európai országokat nézzük. Dunning és Lundan (2008) négy jellemző motivációs tényezőt különböztet meg, ami a multinacionális vállalatokat a külföldi termelés megkezdésére készteti. Ezek az erőforrás felkutatása, piac felkutatása, hatékonyság felkutatása

és stratégiai eszközök felkutatása. Az erőforrás felkutatására irányuló befektetéseknél a vállalat olyan erőforrások megszerzésére koncentrál, amikhez jobb minőségben, de olcsóbban képes hozzájutni, mint a hazai piacokon (pl. nyersanyagok, mezőgazdasági termékek, olcsó szakképzetlen vagy részben képzett munkaerő). A piac felkutatása miatt befektető vállalatok a termékeiknek vagy szolgáltatásaiknak keresnek felvevőpiacot a tőkebefogadó országokban vagy azok régiójában. A hatékonyságkeresési motiváció alapján a vállalat célja „a kialakult erőforrás-alapú vagy piackereső befektetések szerkezetének ésszerűsítése oly módon, hogy a befektető társaság profitálhasson a földrajzilag szétszórt tevékenységek közös irányításából” (Dunning–Lundan, 2008:72). A stratégiai eszközök felkutatását célzó befektetéseknél pedig a vállalat a hosszú távú stratégiai céljait kívánja egy piacon megszilárdítani, általában egy már létező, külföldi vállalat felvásárlásával.

Számos kutatás (Szunomár–McCaleb, 2018; Völgyi, 2018; Casarini et al., 2021; Gál–Fazekas, 2021) vizsgálta már a koreai tőkebefektető vállalatok motivációit Európában és a V4 országokban. A nyugat-európai országokban jellemzően piac- és stratégiai eszközkeresési motivációk miatt érkeznek, míg Kelet-Közép-Európa államait a hatékonyságkeresési motivációk miatt választják. A régió, és különösképpen a Visegrádi Négyek, több szempontból is vonzó célpontot jelentenek a koreai tőkebefektetéseknek: jelen van a nyugat-európaihoz képest olcsó, de képzett munkaerő, a 2004-es EU csatlakozástól számítva akadálymentes a hozzáférés az Unió belső piacaihoz, de rajtuk kívül az EFTA országokat és a FÁK államait is relatíve könnyen el lehet érni. Ezen tényezők mellett fontos szempont még a stabil intézményrendszer, a kedvezményes adózás és az állami támogatások megléte is (Szunomár–McCaleb, 2018; Casarini et al., 2018).

FDI TERMINOLÓGIA

A tanulmányban az OECD által létrehozott „*Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*” című standardban használt terminológia került használatra. A röviden csak BDM-ként hivatkozott dokumentumot az OECD 1983-ban állította össze, hogy egy egységes befektetési terminológia létrehozásával segítse a világ országait a befektetésekkel kapcsolatos statisztikai adatok egyszerű és egységes kezelésében. Jelenleg a BDM negyedik átdolgozott verziója van érvényben (BDM4), amit 2008-ban tettek közzé, és az OECD 2014 óta kéri a partnerországait a befektetési adatok ilyen módon történő jelentésére. A BDM4 standard kompatibilis az IMF által megalkotott „*Balance of Payments and International Investment Position Manual*” hatodik verziójával (BPM6) és a 2008-as „*System of National Accounts*” előírásaival (OECD, 2009).

A BDM4 (2009) definíciója szerint „a közvetlen tőkebefektetés a határokon átnyúló befektetések egy kategóriája, amit az egyik gazdaság rezidens személye (a közvetlen befektető) hajt végre egy vállalkozásban (közvetlen befektetési vállalkozás), ami egy olyan gazdaságban rezidens, ami nem egyezik meg a közvetlen befektető gazdaságával, azzal a céllal, hogy tartós érdekeltséget szerezzen benne. A közvetlen befektető motivációja egy hosszú távú stratégiai kapcsolat létrehozása a közvetlen befektetési vállalkozással annak érdekében, hogy a közvetlen befektető jelentős mértékű befolyást szerezzen a közvetlen befektetési vállalkozás irányításában. A „tartós érdekeltség” akkor jön létre, ha a közvetlen befektető a közvetlen be-

fektetési vállalkozás szavazati jogainak legalább 10%-ával rendelkezik. A közvetlen befektetés azt is lehetővé teszi a közvetlen befektető számára, hogy hozzáférjen a közvetlen befektetési vállalkozás gazdaságához, amit más módon nem tudna megtenni. A közvetlen befektetés és a portfólió befektetések céljai eltérnek egymástól abban, hogy az előbbi esetén a befektetőknek általában nem szándékuk, hogy befolyásolják a vállalkozás menedzsmantjét” (OECD, 2009:17). Különbséget lehet tenni a közvetlen befektetési vállalkozás típusai közt is: „lehetnek leányvállalatok, amelyekben a szavazati jogok több mint 50%-a van a közvetlen befektető birtokában, vagy társult vállalkozások, amelyekben a szavazati jog 10-50%-át birtokolják, vagy lehetnek kvázi társaságok, mint pl. fióktelepek, amelyek gyakorlatilag 100%-ban az anyavállalat tulajdonában vannak” (OECD, 2009:17).

A BDM4 elveit követő közvetlen tőkebefektetéseket mutató statisztikák három nagyobb kategóriát foglalnak magukba: a közvetlen befektetések pozícióit, vagyis az állományi adatokat (részvény és adósság csoportosítással), a közvetlen befektetésekből származó jövedelemáramlásokat (kiosztott jövedelem, újrabefektetett jövedelem és kamatjövedelem csoportosítással), és a közvetlen befektetések pénzügyi áramlásait (részvény és adósság csoportosítással). A befektetési pozíciók „információt nyújtanak a külföldre kihelyezett és a külföldről beérkezett befektetések teljes állományáról egy adott referencia időszakban” (OECD, 2009:24). A közvetlen befektetések pénzügyi áramlásai „a nettó befelé és kifelé irányuló befektetéseket mutatják követelések és kötelezettségek szerint eszköztípusonként külön-külön bemutatva egy adott referencia-időszakban” (OECD, 2009:24). A közvetlen befektetésekből származó jövedelemáramlások pedig „a közvetlen befektetők és a közvetlen befektetési vállalkozások jövedelméről szolgáltat információt” (OECD, 2009:24).

A BDM4 standard az előző verzióhoz képest több változtatást is eszközölt a közvetlen tőkebefektetések statisztikai adatainak kategorizálásában. Ezek közül a tanulmány szempontjából kettőt emelnék ki:

Az úgynevezett „speciális célú vállalkozások” pénzügyi áramlásainak külön kezelése. A speciális célú vállalkozásoknak, röviden SCV-k, több formája is ismert, de közös jellemzőjük, hogy olyan jogi személyekről van szó, amiknek nincs fizikai jelenléte, tevékenysége, termelése és foglalkoztatása azon a gazdaságon belül, ahol létrehozták, illetve gyakran használják őket tőkebevonásra és követelések vagy kötelezettségek birtoklására (OECD, 2009). Gyakorlatilag olyan vállalkozásokról van itt szó, amiket tulajdonosaik csak a tőke áthelyezésére/befektetésére hoztak létre, semmilyen hatást nem gyakorolnak arra a gazdaságra, ahol jelen vannak. Az SVC-eket gyakran használják a tőke körbeutaztatása céljából. Ha az eredményeiket beleveszik az adott gazdaság FDI statisztikáiba, fals eredményeket adhatnak a tényleges befektetési jellegzetességekről. A BDM4 standard szerint minden jelentő ország külön kezeli ezeknek a vállalkozásoknak az adatait a ténylegesen termeléssel foglalkozó vállalatokétól, így a kapott vizsgálati eredmények jobban visszatükrözik a közvetlen befektetési vállalkozások valós szerepét egy adott gazdaságban (OECD, 2009).

A befektetési adatok közvetlen és végső befektető szerinti megkülönböztetése. A végső befektető az a vállalkozás, amelyik meghozza azt a döntést, hogy befektetést hajtson végre a közvetlen befektetési vállalkozásban. Például, ha egy multinacionális vállalat leányvállalata részesedést szerez egy másik ország vállalkozásában, akkor a közvetlen befektető a leányvál-

lalat, de a végső befektető, akitől a tőke konkrétan származik, már a multinacionális anyavállalat lesz. Ebben a helyzetben a végső befektető az, amelyik irányítja a közvetlen befektetést végző vállalkozást. Az OECD statisztikák készítése során úgy kapják meg a végső befektető nemzetiségére vonatkozó adatokat, hogy a közvetlen befektető vállalkozás tulajdonosi struktúrájában addig haladnak felfelé az irányító vállalkozások mentén (olyanok, akik több mint 50% részesedéssel bírnak a vállalatban), amíg el nem jutnak egy olyan vállalkozásig, amelyiket nem irányít más vállalat. A közvetlen befektető és a végső befektető megkülönböztetése azért fontos a befektetési adatok vizsgálatakor, mert csak a közvetlen befektető figyelembe vétele torzulást okozhat az eredményekben, túl- vagy alábecsülhető általa a vizsgált gazdaság befektetési partnereinek tényleges szerepe. Sass (2020) a kelet-közép-európai országokkal kapcsolatosan vizsgálatot folytatott az ide érkező külföldi működőtőke közvetlen és végső befektetőivel kapcsolatosan, és rámutatott, hogy a közvetlen befektetői statisztikák alábecsülik az ebbe a régióba érkező amerikai és ázsiai tőke jelentőségét. Ugyanis a befektetések egy jelentős része nem ezekből a régiókból érkezik közvetlenül, de végeredményben, az ezekben az országokban lévő vállalatoktól származnak. A befektetések ilyen módú „elrejtésének” több oka is lehet: adóoptimalizálás, a földrajzi távolság áthidalása, a termelési láncok figyelembe vétele, de akár az is szerepet játszhat, hogy a fejlődő országok befektetői szeretnének rejtve maradni a célpiacon (Gubik–Sass–Szunomár, 2020).

KUTATÁSI MÓDSZERTAN

A tanulmányban az OECD statisztikai adatbázisában lévő FDI állományi adatok kerültek elemzésre a Koreai Köztársaság és a Visegrádi Négyek viszonylatában. A kutatás első része a koreai kifelé irányuló befektetések 2006 és 2020 közti alakulását, földrajzi megoszlását és iparági jellemzőit mutatja be. Mivel az iparági adatok közt partner ország szerinti adatsorok nem álltak rendelkezésre, ezért csak az európai szintig lehetett lekövetni a koreai működőtőke iparági megoszlását. A második rész a koreai működőtőke V4 országokban betöltött szerepét tárja fel. Elsőnek szerettem volna megvizsgálni, hogy milyen pozíciót foglal el Dél-Korea az összes befektető ország rangsorában. Ehhez a 2021-es év szerint sorba rendeztem az OECD adattábláiban lévő ország szintű befektetési adatokat. Ezt követően szemügyre vettem, hogy 2006 és 2020 közt hogyan alakult a V4 országokban a koreai tőkebefektetések állománya. Ezzel a kérdéssel kapcsolatosan inkonzisztens adatokkal találkoztam, aminek okára feltételezéseket állítottam fel, bár a bizonyításukhoz további kutatások lesznek szükségesek. Végül összevettem minden V4 országban a koreai FDI állományát a közvetlen és a végső befektető szerinti felosztásban.

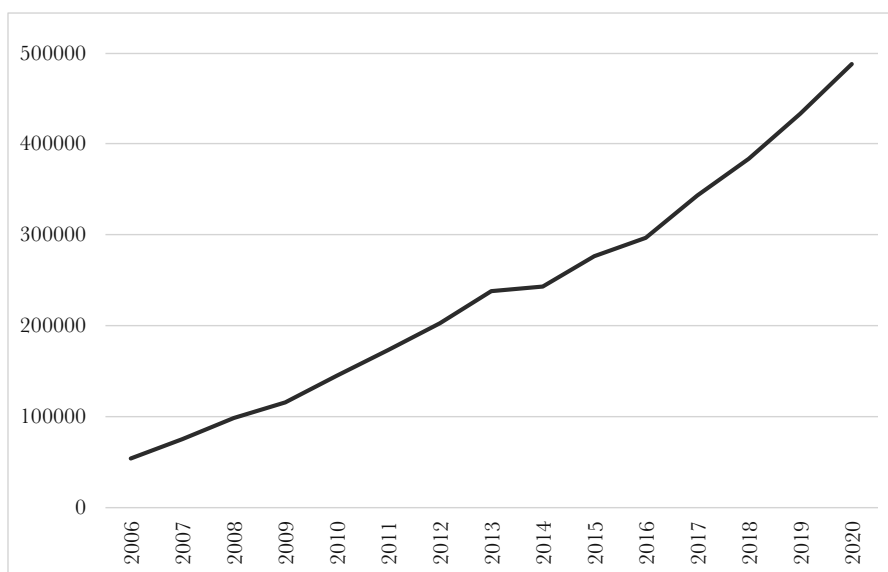
A KOREAI MŰKÖDŐTŐKE-BEFEKTETÉSEK JELLEGZETESSÉGEI

A koreai kifelé irányuló működőtőke-befektetések a világon

Az 1. ábra a kifelé irányuló koreai befektetések állományának alakulását mutatja be 2006 és 2020 közt. A Koreai Köztársaság kifelé irányuló befektetési folyamatos növekedést mu-

tatnak. A vizsgált időszakban a befektetések állománya több mint kilencszeresére nőtt. Míg 2006-ban 54 milliárd USD-t fektettek be az egész világon, addig 2020-ra ez a mennyiség már meghaladta a 488 milliárd USD-t. Ebben az időszakban csupán 2013 és 2014 közt lehet stagnálást tapasztalni.

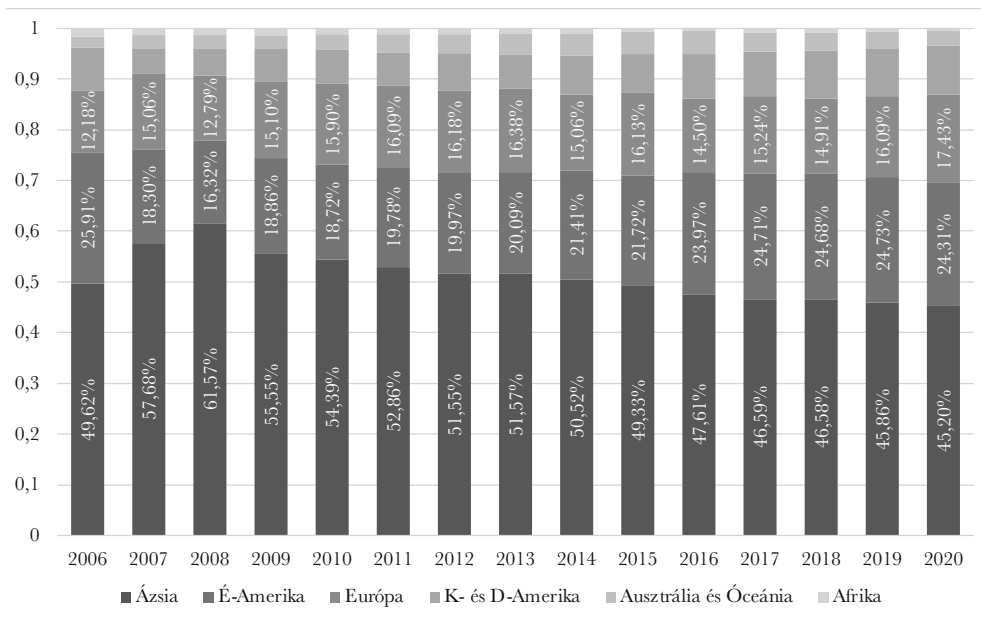
1. ábra: A Koreai Köztársaság tőkebefektetéseinek állománya a világon, 2006-2020 (millió USD)

Forrás: OECD.Stat

A 2. ábra megmutatja a koreai működőtőke-befektetések állományának kontinensenkénti megoszlását. A koreai tőkebefektetések legnagyobb része Ázsiában található, utána Észak-Amerika következik, Európa pedig a harmadik helyen áll. Ezek az arányok a vizsgált időszakban végig fennállnak, csak kisebb változást lehet bennük tapasztalni, ugyanis 2006 és 2020 közt látható, hogy az ázsiai állomány aránya az összes befektetéshez képest enyhén, de folyamatosan csökken Észak-Amerika és Európa javára. Az egyedüli kilengést a 2007-2008-as évek mutatják, ahol az Ázsiában lévő működőtőke-állomány aránya megugrott a többi kontinenséhez képest. E két év adatai valószínűleg az amerikai másodlagos jelzálogpiaci válság, és az ebből kigyűrűző pénzügyi világválság hatására alakultak így. A válság idején a volatilitás vált amerikai és európai piacokról a befektetők a saját országukba, vagy a régióba menekíthették ki a befektetéseiket. Az OECD által közölt legfrissebb adatok szerint 2020-ban a koreai OFDI 45,2%-a volt megtalálható Ázsiában, 24,31%-a Észak-Amerikában és 17,43%-a Európában.

2. ábra: A Koreai Köztársaság tőkebefektetések állományi megoszlása kontinensenként, 2006-2020 (%)

Forrás: OECD.Stat

A kontinensek közti megoszlást még részletesebben szemügyre véve elmondható, hogy 2020-ban Ázsián belül a koreai működőtőkének legnagyobb állománya Kínában volt (87,81 milliárd USD). A második helyet Vietnám kapta meg (31,19 milliárd USD), majd következett Szingapúr (25,38 milliárd USD), Hong Kong (20,07 milliárd USD) és Indonézia (10,56 milliárd USD). A Koreai Köztársaság számára a régióban az ASEAN regionális integráció is fontos célpontot képvisel, akik összesen 88,68 milliárd USD koreai FDI állományt fogadtak be 2020-ban, vagyis együttesen többet, mint az első helyen szereplő Kína. Ennek a mennyiségnek a 35,17%-a található Vietnámban, 28,62%-a Szingapúrban és 11,91%-a Indonéziában. Ők hárman együtt birtokolják az ASEAN országokban lévő koreai tőkebefektetések 75%-át.

Észak-Amerikában a koreai FDI döntő többsége, 112,83 milliárd USD az Amerika Egyesült Államokban található, Kanada csupán 5,88 milliárd USD-t birtokol. Közép-Amerikában a Kajmán-szigetek állnak az első helyen 30,05 milliárd USD mennyiséggel, majd Mexikó következik 3,08 milliárd USD-vel, és a harmadik helyen Panama áll 1,66 milliárd USD-vel. Dél-Amerikában a legtöbb koreai működőtőke Braziliában található (5,1 milliárd USD), a második helyen Peru áll (2,81 milliárd USD), a harmadik helyen pedig Chile (0,52 milliárd USD).

Európában a legtöbb koreai befektetés Hollandiában található (12,95 milliárd USD), a második helyen Luxemburg áll (11,63 milliárd USD), a harmadik helyen pedig Németország (5,98 milliárd USD). A következő négy helyet pedig a V4 országok foglalják el a következő sorrendben: Csehország (4,94 milliárd USD), Magyarország (4,20 milliárd USD), Szlovákia

(3,44 milliárd USD) és Lengyelország (3,39 milliárd USD). Az adatok azt mutatják, hogy a V4 országok fontos helyet foglalnak el az Európába érkező koreai működőtőke-befektetésekben.

Iparági megoszlás szerint az OECD adatbázisában csak világviszonylatban és kontinen-senkénti csoportosítás áll rendelkezésre. Ebből az látszik, hogy a Koreai Köztársaság 2020-ban 488,23 milliárd USD-nyi befektetési állománnyal rendelkező világszerte, aminek összesen 0,01%-a, vagyis 48,11 millió USD ment speciális célú vállalatoknak (SCV-k). Ez az SCV állomány kizárólag Ázsiára koncentrálódott. A teljes működőtőke állomány 53,01%-a szolgáltatások területére összpontosult, azon belül is a pénzügyi és biztosítási tevékenységekbe (25,65%) és a kereskedelem és gépjárművek javítása kategóriába (14,88%). A másik jelentős kategóriát a feldolgozóipari befektetések jelentették, ami az összes befektetés 36,63%-át tette ki.

1. táblázat: A koreai tőkebefektetések állományának iparági megoszlása a világon, 2020 (millió USD)

2020	Összes helyi egység	Helyi SCV-k	Helyi Nem-SCV-k	%
Összes FDI tevékenység	488 227,92	48,10	488 179,82	
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	1 399,18	0,00	1 399,18	0,29%
Bányászat, kőfejtés	32 445,03	0,00	32 445,03	6,65%
Feldolgozóipar	178 847,37	11,78	178 835,58	36,63%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	10 214,80	0,00	10 214,80	2,09%
Vízellátás, szennyvíz-, hulladékgazdálkodás, szennyedzésmentesítés	842,59	0,00	842,59	0,17%
Építőipar	5 558,05	0,00	5 558,05	1,14%
Szolgáltatások	258 919,86	36,32	258 883,54	53,03%
Kereskedelem, javítás	72 640,89	4,48	72 636,42	14,88%
Szállítás, raktározás	5 707,14	0,00	5 707,14	1,17%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	4 400,06	0,00	4 400,06	0,90%
Információ és kommunikáció	10 021,72	0,00	10 021,72	2,05%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	125 223,85	0,00	125 223,85	25,65%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	5 814,53	0,00	5 814,53	1,19%
Művészetek, szórakoztatás, rekreáció	1 091,13	0,00	1 091,13	0,22%

Forrás: OECD.Stat

A koreai működőtőke-befektetések európai állománya a kategóriák szempontjából nem mutatott eltérést a világviszonylati leosztástól. Itt is a szolgáltatások közül a pénzügyi és biztosítási tevékenységek és a kereskedelem és gépjárművek javítása kategória volt a legjelentő-

sebb, illetve a feldolgozóipari befektetések állománya volt a legnagyobb. Az arányok azonban kisebb eltérést mutatnak. Európában a koreai FDI koncentráltabban volt jelen a szolgáltatásokban (67,39%), azon belül is a pénzügyi és biztosítási tevékenységek voltak fajsúlyosabbak (36,07%). A feldolgozóipari befektetések a világviszonylathoz képest kisebb arányban képviselték a koreai befektetéseket (21,68%). 2020-ban Európában nem tartozott működőtőke-állomány dél-koreai SCV vállalatokhoz.

2. táblázat: A koreai tőkebefektetések állományának iparági megoszlása Európában, 2020 (millió USD)

2020	Összes helyi egység	Helyi SCV-k	Helyi Nem-SCV-k	%
Összes FDI tevékenység	85 106,66	0,00	85 106,66	
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	273,19	0,00	273,19	0,32%
Bányászat, kőfejtés	4 341,08	0,00	4 341,08	5,10%
Feldolgozóipar	18 454,28	0,00	18 454,28	21,68%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2 038,52	0,00	2 038,52	2,40%
Vízellátás, szennyvíz-, hulladékgazdálkodás, szennyedőzésmentesítés	589,30	0,00	589,30	0,69%
Építőipar	2 059,61	0,00	2 059,61	2,42%
Szolgáltatások	57 350,69	0,00	57 350,69	67,39%
Kereskedelem, javítás	15 273,62	0,00	15 273,62	17,95%
Szállítás, raktározás	479,36	0,00	479,36	0,56%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	60,43	0,00	60,43	0,07%
Információ és kommunikáció	662,16	0,00	662,16	0,78%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	30 700,35	0,00	30 700,35	36,07%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	1 794,08	0,00	1 794,08	2,11%
Művészetek, szórakoztatás, rekreáció	158,54	0,00	158,54	0,19%

Forrás: OECD.Stat

A KOREAI KÖZTÁRSASÁG MŰKÖDŐTŐKE-ÁLLOMÁNYA A V4 ORSZÁGOKBAN

A V4 országok számára Dél-Korea fontos befektetési partnernek számít. Az OECD adatai szerint mind a négy ország számára a Koreai Köztársaság jelenti az elsősorú, nem európai befektetőt, bár a koreai működőtőke-állomány aránya mindegyikükénél jelentősen eltér. A külföldi működőtőke-állomány összmenyisége szempontjából Magyarország számára Dél-Korea a hatodik, Csehország szempontjából a tizenkettedik, Lengyelország szempontjából

ból a tizenötödik, Szlovákia számára pedig az ötödik legfontosabb befektető, a nem európai partnerek közül pedig mindegyik ország számára az elsősorú befektetőnek számít.

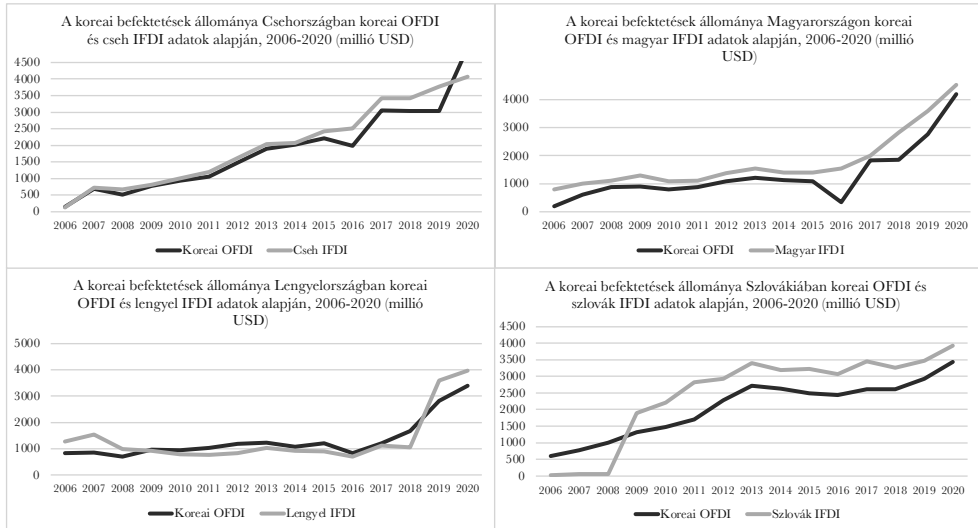
3. táblázat: A V4 országok legfontosabb működőtőke-befektetői az állományok mennyisége szerint rendezve, 2021 (millió USD)

Magyarország			Csehország		
Sorszám	Ország	Mennyiség (2021, millió USD)	Sorszám	Ország	Mennyiség (2021, millió USD)
1	Németország	20 756,99	1	Hollandia	34 907,34
2	Hollandia	20 375,18	2	Luxemburg	32 073,23
3	Ausztria	13 476,55	3	Németország	29 050,07
4	Luxemburg	9 110,78	4	Ausztria	19 619,62
5	Svájc	6 292,89	5	Franciaország	15 981,91
6	Dél-Korea	5 876,36	12	Dél-Korea	4 400,49
Lengyelország			Szlovákia		
Sorszám	Ország	Mennyiség (2021, millió USD)	Sorszám	Ország	Mennyiség (2021, millió USD)
1	Hollandia	56 476,13	1	Hollandia	13 169,85
2	Németország	47 659,51	2	Ausztria	10 030,72
3	Luxemburg	35 664,79	3	Csehország	8 162,22
4	Franciaország	24 504,83	4	Németország	4 331,52
5	Ciprus	14 402,21	5	Dél-Korea	4 234,54
15	Dél-Korea	4 789,82			

Forrás: OECD.Stat

Az Forrásként kétféle adattáblát is vizsgáltam: a Koreai Köztársaság partnerország szerinti kifelé irányuló működőtőke-befektetéseinek állományáról szólót, és a V4 országok partnerország szerinti befelé irányuló működőtőke-befektetéseinek állományát bemutató adattáblákat. Az első adatsor azt mutatta be, hogy Dél-Korea mekkora FDI mennyiséget helyezett ki a befektetési partnerországokba, a másik verzió pedig azt, hogy a V4 országok mekkora FDI mennyiséget fogadtak be a partnerországaiktól. A kutatás megkezdésekor azzal a feltételezéssel éltem, hogy e kettő mennyiségnek, ha nem is abszolút pontosan, de egyeznie kellene egymással. Az adatok vizsgálatakor azonban az mutatkozott meg, hogy jelentős eltérés van köztük. A 4. ábra bemutatja, hogy hogyan alakulnak a V4 országokban lévő koreai működőtőke-befektetések állományai abban az esetben, ha a koreai OFDI adatokat, és akkor, ha a V4 országok IFDI adatait ábrázoljuk.

3. ábra: A koreai befektetések állományának alakulása 2006 és 2020 közt, a koreai OFDI és a V4 IFDI adatok szerint ábrázolva (millió USD)

Forrás: OECD.Stat

Ha a koreai OFDI táblázatok tartalmát vesszük alapul, akkor az arányok a következőképpen alakulnak: 2020-ban összesen 15,98 milliárd USD koreai tőkeállomány volt megtalálható a V4 országokban. A legnagyobb állománnyal a Cseh Köztársaság rendelkezett (4,94 milliárd USD), majd következett Magyarország (4,20 milliárd USD), Szlovákia (3,44 milliárd USD), és végül Lengyelország (3,39 milliárd USD). Csehország az összes V4-ben lévő koreai működőtőke mennyiségének 30,9%-át birtokolta 2020-ban, Magyarország a 26,31%-át, Szlovákia a 21,56%-át, míg Lengyelország a 21,23%-át. Ha az Európában lévő koreai FDI-hoz mérjük, akkor a V4-ekben található mennyiség a 18,77%-át, ha az Európai Unióhoz mérjük, akkor az összes koreai befektetés 27%-a jutott a négy országba. Tehát mind az Unióban, mint egész Európában a V4 országok elég nagy arányban részesültek a koreai befektetésekből. Ez világviszonylatban csak 3,27%-ot jelent.

Azonban, ha a V4 országok IFDI adatait tartalmazó adattáblát vesszük alapul, akkor a következő látszik: 2020-ban összesen 16,49 milliárd USD koreai tőkeállománnyal rendelkeztek a V4 országok. Közülük a legnagyobb mennyiséget Magyarország kapta (4,54 milliárd USD), majd következett Csehország (4,06 milliárd USD), Lengyelország (3,97 milliárd USD), és végül Szlovákia (3,93 milliárd USD). A megoszlások szerint pedig a V4-ekben jelen lévő koreai FDI 27,49%-át adja ki Magyarország, 24,63%-át Csehország, 24,04%-át Lengyelország és 23,84%-át Szlovákia.

A két forrásból származó adatsor összevetésével láthatóvá válnak a jelentős eltérések közöttük. Az egyik legszembetűnőbb a koreai adatokban megjelenő 2016-os állományi visszaesés, ami a V4 országok adatsoraiban nem látható. A másik kiemelkedő különbség a koreai és a szlovák adatok között mutatkozik meg 2006-2008 közt, amikor a szlovák adatok szerint az országban

jelenlévő koreai tőkeállomány nagyon alacsony volt, a koreai adatok szerint viszont már ekkor is jelentős tőkemennyiség halmozódott fel Szlovákiában.

Az adatok eltérése mögötti okok külön kutatást érdemelnek, azonban az eltérések egy részére magyarázatot adhatnak az Forrási. Az OECD az adattáblái mellé feltünteti az ott jelenlévő információk származási helyét és a számolásukkal kapcsolatos valamennyi tudnivalót. Ennek vizsgálata során kiderült, hogy az érintett országok eltérő módon jelentik az OECD számára a befektetésekkel kapcsolatos adatokat. Az alábbi táblázat mutatja ezeket az eltéréseket.

4. táblázat: Az OECD által megjelenített FDI Forrási, mértékegysége és az SCV-k teljesítményének státusza Dél-Korea és a V4 országok vonatkozásában

Ország	Dél-Korea	Magyar ország	Lengyel ország	Csehország	Szlovákia
Forrás	Bank of Korea, Export-Import Bank of Korea (Exim Bank) and Korea Trade Investment Promotion Agency (KOTRA)	Magyar Nemzeti Bank	Lengyel Nemzeti Bank	Cseh Nemzeti Bank	Szlovák Nemzeti Bank
Mértékegység	millió USD	millió HUF, majd az időszak végi árfolyamon átváltva millió USD-re	millió PLN, majd az időszak végi árfolyamon átváltva millió USD-re	millió CZK, majd az időszak végi árfolyamon átváltva millió USD-re	millió EUR, majd az időszak végi árfolyamon átváltva millió USD-re
SCV-k teljesítménye	beletartozik	nem tartozik bele	beletartozik	nincs vagy nem jelentős	nincs vagy nem jelentős

Forrás: OECD.Stat

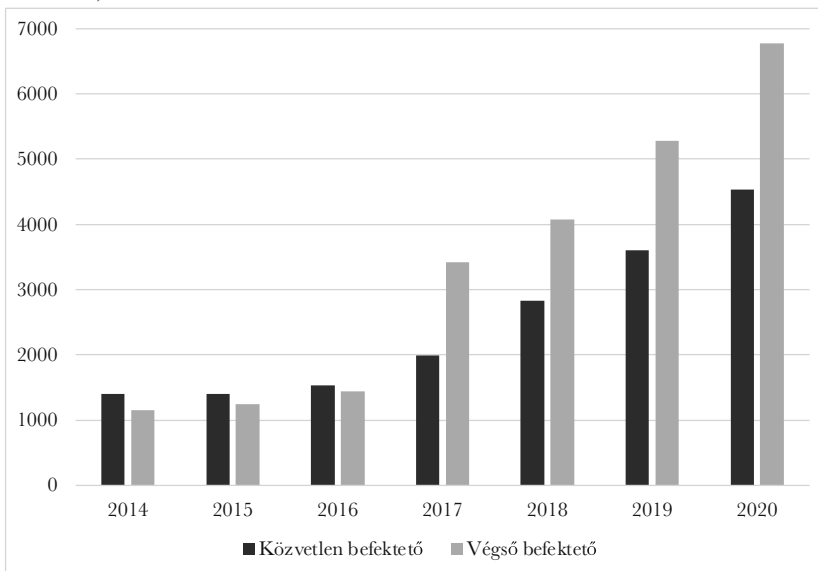
A vizsgált országok közül a V4 országok jegybankja által szolgáltatott adatokat jeleníti meg az OECD adatházisa, Dél-Korea esetében azonban a jegybankjukon kívül még a koreai Export-Import Banktól és a koreai Nemzeti Befektetési Ügynökségtől is származnak adatok. Mértékegység szempontjából fontos megjegyezni, hogy az OECD millió USD-ben jeleníti meg az adatokat. Dél-Korea szintén millió USD-ben jelenti a befektetési adatokat, a V4 országok azonban a saját nemzeti valutájukat (és Szlovákia esetében az eurót) alkalmazva adják meg ezeket, amiket aztán a tárgyidőszak végi árfolyamon váltanak át amerikai dollárra. Az eltérések egy része így magyarázható lehet az árfolyam okozta változásokkal. Ezen kívül fontos megállapítani, hogy a vizsgált országok az adatokban eltérő módon jelenítik meg a speciális célú vállalatok tevékenységét. Az OECD ajánlása szerint az SCV-k teljesítményét külön kellene kezelni a befektetési adatok tekintetében, mivel az ezeken az entitásokon átfolyó források eltorzíthatják a tényleges adatokat (OECD, 2009). Ennek ellenére Dél-Korea és Lengyelország belevette az SCV-k teljesítményét a statisztikáikba, míg Magyarország nem. Csehország és Szlovákia esetében nem beszélhetünk SCV állományról, vagy ha mégis van, azok teljesítménye olyan csekély, hogy nem

befolyásolja a végeredményt. Az adatok ilyen módú megjelenítése is adhat némi magyarázatot az eltérések okára, azonban, ahogy fentebb is írtam, az OECD szerint Dél-Korea nem rendelkezik SCV-vel nem csak a V4-ekben, de egész Európában sem, így ez a tényező a kérdés szempontjából valószínűleg nem releváns.

A külföldi működőtőke-befektetések szempontjából jelentősége van annak a kérdésnek is, hogy a befektetések melyik országból érkeznek közvetlenül, és melyik ország vállalatához tartozik az a befektetés ténylegesen. Az OECD 2014 óta kéri a befektetésekre vonatkozó adatokat a partnereitől közvetlen és végső befektető szerinti megosztásban, ettől az évtől állnak rendelkezésre adatok a V4 országokat illetően is. A tanulmányban e szerint a jellemző szerint is megvizsgáltam a V4 országokban lévő koreai tőkebefektetések állományát. A közvetlen és végső befektető szerinti csoportosítás azért fontos, mert ha kizárólag a közvetlen származási országot vesszük alapul, az fals információkat szolgáltathat az ország legfontosabb befektetési partnereiről.

Magyarország szempontjából 2016-ig azt lehet megfigyelni, hogy nagyobb volt annak a működőtőke-mennyiségnek az aránya, amelyik közvetlenül Dél-Koreából érkezett hazánkba. A végső befektető szerinti adatok azonban alacsonyabbak voltak, vagyis Koreán keresztül más országokból származó tőke is érkezett hazánkba. 2017-től kezdve azonban ez a tendencia megfordult, onnantól a közvetlenül Dél-Koreából érkező tőke aránya kevesebb volt, mint az a működőtőke, aminek a végső tulajdonosa koreainak bizonyult. Ez azt mutatja, hogy 2017-től kezdve a koreai befektetők egy része más országokon keresztül fektette be tőkét Magyarországra. Ennek megfelelően megállapítható, hogy hazánkban a koreai tőkebefektetések sokkal fajsúlyosabban vannak jelen, mint ahogy azt a közvetlen befektetési adatok engedni vélik.

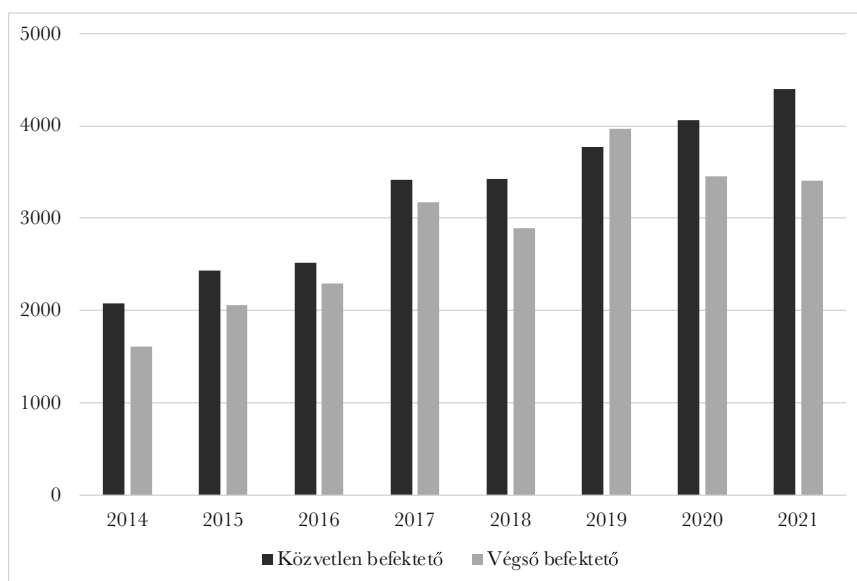
4. ábra: Magyarország koreai IFDI állományának megoszlása közvetlen és végső befektető szerint, 2014–2020 (millió USD)

Forrás: OECD.Stat

Ezzel szemben Csehországban a 2019-es évet kivéve végig nagyobb volt a közvetlenül Dél-Koreából származó befektetések aránya. Ez azt jelenti, hogy a Koreából Csehországba érkező befektetések egy része nem koreai eredettel rendelkezik, valamilyen más ország jogi személyei csoportosították át onnan Csehországba a működőtőkéjüket. Ebből az adatsorból megállapítható, hogy a cseh gazdaságban a koreai tőkebefektetések a valóságban kisebb jelentőséggel rendelkeznek.

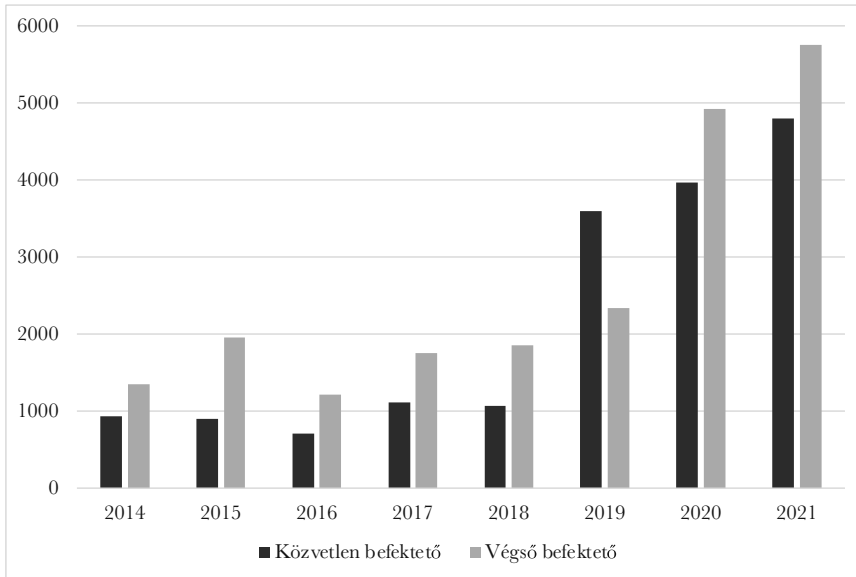
5. ábra: Csehország koreai IFDI állományának megoszlása közvetlen és végső befektető szerint, 2014-2021 (millió USD)

Forrás: OECD.Stat

Lengyelország pont a tükörképe Csehországnak: a 2019-es év kivételével a Dél-Koreából származó tőkebefektetések kisebb arányban származtak közvetlenül a Koreai Köztársaságból, egy részük közvetlenül más országból érkezett, de koreai végső befektetővel rendelkeztek. Tehát Lengyelországban, akárcsak Magyarország esetében, Dél-Korea fontosabb befektetési partner, mint ahogy azt a közvetlen befektetési adatok alapján sejteni lehet.

6. ábra: Lengyelország koreai IFDI állományának megoszlása közvetlen és végső befektető szerint, 2014–2021 (millió USD)

Forrás: OECD.Stat

Szlovákia nem szolgáltatott a végső befektető szerinti befektetési adatokat, így nem lehet megállapítani, hogy ebben az országban milyen a koreai működőtőke tényleges szerepe.

KONKLÚZIÓ

A tanulmány a koreai működőtőke-befektetések állományának jellegzetességeivel foglalkozott a V4 országokra fókuszálva. Megállapítható, hogy ugyan mind a négy visegrádi ország legjelentősebb befektetői Európából kerülnek ki, de a nem európai befektetők közül a legfontosabb partnerük Dél-Korea.

A koreai OFDI és a V4 országok IFDI adatainak jelentős eltérése nehézségeket okozott a tényleges tőkeállományok megállapításában, azonban így is látható, hogy 2006 és 2020 közt mind a négy vizsgált országban jelentősen megnőtt a koreai FDI mennyisége. A koreai működőtőke-befektetések közvetlen és végső befektető szerinti csoportosítása rámutatott arra, hogy Magyarország és Lengyelország viszonylatában Dél-Korea sokkal fontosabb befektetési partnernek tekinthető, mint amit a közvetlen befektetési adatokból hinni lehetne. Csehország szempontjából azonban jelentős az a tőkeállomány, amelyik közvetlenül a Koreai Köztársaságból érkezett, de a végső befektetője más országok rezidens jogi személye lehet.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aho, C. Michael (1994): Fortress Europe: will the EU isolate itself from North America and Asia? *The Columbia Journal of World Business*, vol. 29, no. 3, 32-39.
- Akamatsu, Kaname (1961): A theory of unbalanced growth in the world economy. *Weltwirtschaftliches Archiv*, vol. 86, no. 2, 196-217. <https://www.jstor.org/stable/40434802>
- Casarini, Nicola – Fiori, Antonio – Kim, Nam-Kook – Lee, Jae-Seung – Pacheco, Pardo, R. (szerk.) (2021): *The Routledge Handbook of Europe-Korea Relations*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429491351>
- Cherry, Judith (2001): *Korean multinationals in Europe*. Routledge Advances in Korean Studies, vol. 10, Psychology Press. <https://doi.org/10.2307/2700150>
- Csoma Mózes (2008): *Korea – egy nemzet, két ország* Napvilág Kiadó, Budapest.
- Dunning, John H. – Lundan, Sarianna M. (2008): *Multinational enterprises and the global economy*. Edward Elgar Publishing, USA. <http://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2009.02.001>
- Európai Bizottság (2011): FREE TRADE AGREEMENT between the European Union and its Member States, of the one part, and the Republic of Korea, of the other part. *Official Journal of the European Union*, vol. 54, 6-1344. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2011:127:FULL>
- Faludi Péter (1997): *Korea története II. 1945-1995*. Külkereskedelmi Főiskola, Budapest.
- Gál Zoltán – Fazekas Gábor (2021): Az ázsiai közvetlentőke-befektetések sajátosságai a visegrádi országokban: a beruházási stratégiák és a termelékenység összefüggései. *Területi Statisztika*, vol. 61, no. 1, 105-130.
- Gubik Andrea S. – Sass Magdolna – Szunomár Ágnes (2020): Asian Foreign Direct Investments in the Visegrad Countries: What Are Their Motivations for Coming Indirectly? *Danube*, vol. 11, no. 3, 239-252. <https://doi.org/10.2478/danb-2020-0014>
- Heo, Uk – Jeon, Houngeul – Kim, Hayam – Kim, Okjin (2008): The political economy of South Korea: economic growth, democratization, and financial crisis. *Maryland Series in Contemporary Asian Studies*, vol. 2, no. 1. <https://digitalcommons.law.umaryland.edu/mscas/vol2008/iss2/1>
- Ifj. Simon György (2000): A dél-koreai gazdasági csodáról. *Statisztikai Szemle*, vol. 78, no. 5, 428-445.
- Kojima, Kiyoshi (2000): The “flying geese” model of Asian economic development: origin, theoretical extensions, and regional policy implications. *Journal of Asian Economics*, vol. 11, no. 4, 375-401. [https://doi.org/10.1016/S1049-0078\(00\)00067-1](https://doi.org/10.1016/S1049-0078(00)00067-1)
- Kosai, Yutaka – Tran Van Tho (1994): Japan and industrialization in Asia. An essay in memory of Dr. Saburo Okita. *Journal of Asian Economics*, vol. 5, no. 2, 155-176. [https://doi.org/10.1016/1049-0078\(94\)90022-1](https://doi.org/10.1016/1049-0078(94)90022-1)
- Kuk, Minhó (1988): The governmental role in the making of Chaebol in the industrial development of South Korea. *Asian Perspective*, vol. 12, no. 1, 107-133.
- OECD (2009): *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment 2008: Fourth Edition*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264045743-en>
- OECD.Stat adatbázis. <https://stats.oecd.org/#>
- Probert, Jocelyn (1998): *Non-Japanese Asian Investment in Europe*. Euro-Asia Centre Research Series, ISEAD Euro-Asia Centre. <https://sites.insead.edu/facultyresearch/research/doc.cfm?did=46534>
- Sass Magdolna (2020): Where does FDI really come from in East Central Europe? *Tepsa Briefs*, Trans European Policy Studies Association. <https://www.tepsa.eu/tepsa-brief-sass/>
- Szunomár Ágnes – McCaleb, Agnieszka (2018): Chinese and Other East Asian Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe: Motives, Location Choices and Employment Approaches, *CEISifo Forum*, vol. 19, no. 4, 9-14. <https://www.tepsa.eu/chinese-and-other-east-asian-foreign-direct-investment-in-central-and-eastern-europe-motives-location-choices-and-employment-approaches-agnes-szunomar-agnieszka-mccaleb-iwe-hungary/>
- Toussaint, Eric (2006): South Korea: The Miracle Unmasked. *Economic and Political Weekly*, vol. 41, no. 39, 4211-4219. <http://doi.org/10.2307/4418764>
- Völgyi Katalin (2018): Foreign direct investments of emerging Asia in V4 countries: Host country determinants. Centre for Economic and Regional Studies HAS Institute of World Economics, *Challenges*, No. 231, 1-34. <http://real.mtak.hu/87000/>

FELHASZNÁLT OECD ADATTÁBLÁK

Czech Republic Inward FDI by immediate and by ultimate investing country, 2014-2021
Czech Republic Inward FDI by partner country_ BMD4 and historical BMD3 series, 2006-2020
Hungary Inward FDI by immediate and by ultimate investing country, 2014-2021
Hungary Inward FDI by partner country_ BMD4 and historical BMD3 series, 2006-2020
Poland Inward FDI by immediate and by ultimate investing country, 2014-2021
Poland Inward FDI by partner country_ BMD4 and historical BMD3 series, 2006-2020
Slovak Republic Inward FDI by immediate and by ultimate investing country, 2014-2021
Slovak Republic Inward FDI by partner country_ BMD4 and historical BMD3 series, 2006-2020
South Korea Inward and outward FDI by industry AND by geographic region, 2020
South Korea Outward FDI by partner country_ BMD4 and historical BMD3 series, 2006-2020